

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР
МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №85
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«03-05» қыркүйекке 2022 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «02» қыркүйек күні 21 сағаттан «05» қыркүйек күні 21 сағ. дейін 2022 ж.)

құрастырылған уақыты: 02.09.2022 ж.

Мекен жайы : Нұр-Сұлтан қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Веревкина И.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Мажен У.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2022 жылғы «03» қыркүйекке
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыс желі 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 13-18 градус жылы.
Күнгей Алатау	Жауын-шашынсыз. Шығыс, солтүстік-шығыс желі 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Жауын-шашынсыз. Шығыс, солтүстік-шығыс желі 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 4-9, күндіз 22-27 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 14-19 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 12-17 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 27-32 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 27-32 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Шығыстан жел соғады, күші 3-8 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 20-25 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Шығыстан жел соғады, күші 3-8 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 26-31 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 20-25, күндіз 32-37 жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 20-25 жылы..
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, кей жерлерде 15, күндіз 29-34 жылы.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 15-20 жылы, күндіз 27-32, кей жерлерде 22 жылы.

2022 жылғы «04-05» қыркүйекке арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 04-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. 04-05 қыркүйекте ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 2, күндіз 20-25, кей жерлерде 10-15 градус жылы болады.

Жетісу: 04-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. 04-05 қыркүйекте ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 2, күндіз 20-25, кей жерлерде 10-15 градус жылы болады.

Жамбыл: 04-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. 04-05 қыркүйекте ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 27-32 жылы болады.

Түркістан: 04-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. 04-05 қыркүйекте ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 10, күндіз 26-31, кей жерлерде 20 градус жылы болады.

Маңғыстау: 04-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. 04 қыркүйекте ауа температурасы түнде 20-25, күндіз 33-38 жылы, 05 қыркүйекте ауа температурасы түнде 17-22, күндіз 27-32 жылы болады.

Абай: 04-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. 04-05 қыркүйекте ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы болады.

ШҚО: 04-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. 04-05 қыркүйекте ауа температурасы түнде 5-10, кей жерлерде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы болады.

2022 жылғы 02 қыркүйектегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің шамалы ауытқуы байқалды. Таулардағы температуралық фон 7°C-дан 19°C-ға дейінгі жылу диапазонында сақталады. Үлкен Алматы көлінің су деңгейі 7 см-ге төмендеді. Нөлдік изотерма теңіз деңгейінен 3641 м биіктікте орналасқан.

Білімқұмарлар үшін селдер туралы мәліметтер

Тарихи анықтама

1972 жылдың 27 тамызында Қазақ ғылыми-зерттеу гидрометеорологиялық институты (ҚазҒЗМИ) әлемде алғаш рет Шамалған өзенінің жоғарғы ағысында табиғи масштабта селдерді жасанды жолмен шығару бойынша эксперимент жүргізді. Экспериментті жүргізу қажеттілігі сел келтіретін зиянды азайту жөніндегі іс-шаралардың тиімділігіне әсер ететін

қауіпті табиғи құбылыстың қалыптасу тетіктері туралы бірыңғай пікірдің болмауынан туындады. Балшық тасты селдер су ағынының борпылдақ жыныстармен әрекеттесуі кезінде пайда болмайды, бірақ сырғымалардың сұйылтылуы нәтижесінде пайда болады деп есептелді.

Экспериментке дайындық кезінде "Қазгеофизприбор" зауытының конструкторлық бюросында сел сипаттамаларын өлшеуге арналған түйіспесіз аспаптар, сел ошағына түсетін су ағынының шығынын реттеуге мүмкіндік беретін су өткізу құрылыстары ойлап табылып, дайындалды. ҚазҒЗМИ күшімен 3000 м биіктікте өзеннің жоғарғы ағысында су қоймасы құрылды.

Эксперименттер барысында шығыны 28 м³/с су ағыны шығыны 430 м³/с және сел массасының тығыздығы шамамен 2400 кг/м болатын балшық тас ағынына айналды. Жоғарғы суретте сел ошағына қарай жылжыған су ағыны көрсетілген Төменгі суретте-сел ошағынан шығар тұсындағы селдің алдыңғы бөлігі. Эксперименттердің нәтижелері сел туралы әлемдік ғылымға үлкен үлес қосты. Фильмді және осы эксперименттер туралы қысқаша сипаттаманы сілтемеге басу арқылы көруге және оқуға болады

<https://www.kazhydromet.kz/ru/selevedenie-str/chemolganskie-eksperimenty>

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2022 ж. "02" қыркүйекке

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м³/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лай- лылық
				Макс. 01.09	Мин. 02.09	08 ч. 02.09	День 01.09	Ночь 02.09	Ср. 01.09	08 ч. 02.09	Ср. 01.09	Макс. 01.09	08 ч. 02.09		
1	К. Алматы	Мыңжылқы М	3017	10.9	3.0										*
2	К. Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017						259	257	0.22	0.25	0.12	-1	*
3	К. Алматы	Тұйықсу а. ГБ	2466			8.0			609	609	0.97	0.97	0.97	0	*
4	К. Алматы	Шымбұлақ М	2200	19.7	10.4										*
5	К. Алматы	Сарысай ГБ	1928			13.0			269	268	2.09	2.09	1.97	-1	*
6	К. Алматы	Медеу ГБ	1700			16.0			105	104				-1	*
7	Батарейка	Просвещенец ГБ	1569			17.0			47	47	0.08	0.08	0.08	0	*
8	К. Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			13.0			188	186	1.40	1.51	1.29	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ ГБ	1475			15.0			244	244				0	*
10	Ү. Алматы	көл. 1.1 км жоғарыдағы ГБ	2654			7.0			316	315	3.35	3.50	3.19	0	*
11	Ү. Алматы	Проходной ө. 2 км жоғарыдағы ГБ	1471			13.0			284	284				0	*
12	Құмбел	Устье ГБ	2150			11.0			70	70				0	*
13	Проходная	Устье ГБ	1422			15.0			276	276	1.74	1.74	1.74	0	*
14	Терісбұтақ	Устье ГБ	1362			16.0			207	207	0.65	0.65	0.65	0	*
15	Қаскелең	Қаскелең ГБ	1133			19.0			283	283	5.04	5.13	5.13	0	*
16	Түрген	Таутүрген ГБ	1054			13.0			95	93	0.33	0.38	0.28	-4	
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			18.0			209	209				0	*
18	Талғар	Талғар ГБ	1199			16.0			303	302				-1	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауында ГБ	2500	16.0	7.4	13.0			851	850				-1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«03-05» қыркүйекке 2022 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы жоқ. 3900 м биіктікте қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жалғасуда. Топырақтың ылғалдануы критериалды мәннен төмен. 03-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Мұздықтардың еруі жалғасуда. 03-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Мұздықтардың еруі жалғасуда. 03-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	03-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	03-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	03-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Қар мен мұздықтардың еруі жалғасуда. 03-05 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	